

Liber III.

De dono intellectus.

Capitulum XII

Consequenter

scies fili q̄ sextū donum spūs sancti est donum intellectus. qđ sequitur donum concilij. **U**n̄ dicit be. Aug. post quintū gradū sc̄z psilij. per quod anima leuat̄ ab appetitu sordidū inferiorū ascendit in sextū gradū sc̄z donū intellectus ubi iā ip̄s oculum purgat̄ hec Aug. Quare autem donū intellectus p̄cedentia quinq̄ dona sequitur. Anselmus. de hoc rationem assignat dicens. Quinq̄ dona p̄cedentia pertinent ad vitāz actiuā. hec aut̄ duo sc̄z intellectus et sapiētia prinent ad vitā cōtemplatiuā. que duo spūs sanctus postq̄ mentē facit pauentem p̄ donū timoris. sibiq̄ compaciētē p̄ donū pietatis. et ea agat que sunt faciēda per donū sciētie. et illa fortiter exēq̄tur per donū fortitudinis. et d̄ ip̄is sui exemplo facit alijs p̄sulentem per donum consilij. post spūs sanctus accēdit mentē ad intelligendum cur hec et illa fieri debeant. et ultimo q̄ a solo deo remunerationem querat istorum hec Anselmus. Et norandum q̄ cū hō sit ordinatus ad beatitudinem sicut ad finem sup̄naturalem. idō oportet ponere intellectum siue lumen aliqđ vt est habitus sup̄naturalis que sunt articuli fidei. et ex p̄sequenti quartūdaꝝ opacionū que ordinant̄ ad fidem que per dilectionem opaf̄ vt dicit apostolus et hoc lumen sup̄naturale et superadditū intellectui et hōi datū vocaf̄ donū intellectus et notat quandam excellēciam p̄gnitōis penetrans vsq̄ ad intimas res intelligēdaꝝ essēcias et veritates. qđ non fit ita explete ex virtute naturalis intellectus sicut ex virtute luminis sup̄naturalis sup̄additi intelle-

Dist. I. Ca. XII.

ctui De hoc in libro de spiritu et anima sic dicit. Intellectus est ea vis anime qua potēcia quantum homini possibile est p̄gnoscit ad celestia archana penetranda. que penetrari non possunt nisi per spūm eius qui etiam p̄funda dei scrutat̄. Unde dicit apostolus. **N**obis aut̄ reuelauit deus p̄ spiritū sanctū. qui omnia scrutatur etiam p̄funda dei. Cum igit̄ veritates necessarie ad salutem sint nobis abscondite et velata in reꝝ naturis q̄b̄ eē in diuinis sacramētis et figuris. t̄m̄ in vt intellectus humanus sine adiutorio sup̄naturalis lum̄is n̄ possit ad eas apprehēdēdas contingere. planū est q̄ necesse fuit vt spūs sanctus intellectui humano sup̄ adderet aliqđ lumē sup̄naturale. quo velamina dictarū virtutū penetraret et veritates absconditas apprehenderet et sic eas nobis manifestaret. qđ vtiq̄ spūs sanctus facit. dū nobis donū intellectus inspirat. hoc em̄ donū intellectus primo facit nos penetrare velamina siue tenebras mentis nostre. vt nec ad noticiam p̄riam perueniamus. et sanctam trinitateꝝ ad cuius ymaginē creati sumus agnoscamus. **P**rius igit̄ tur donum intellectus facit nos ad interiora nostra ingredi. dum menti inspirat vt primo seipsaꝝ cognoscere discat. et in hoc diligenter se exerceat vt nec se vere videre quid sit incipiat. **D**e hoc dicit richard. de sancto victo. exercicio cordis oculus mundaꝝ. ingenij acuitur. intelligentia dilatatur. nescit em̄ quantum sub pedibus eius omnia mundana gloria iaceat. qui condicio mis sue dignitatē nō p̄sar. nescit omnino quid de spiritu angelico. quid de spiritu diuino sentire debeat qui spiritum sanctum prius non cogitat. **E**t sequitur. Si nōdum idoneus es ad rem manduz ea q̄ intra in te metipso sunt

quod ad illa rimanda ydoneus eris que
sunt supra te ipsum. **I**tem richardus. In hoc
exercitio homo per donum intellectus inci-
pit aequaliter videre. quod factus est ad
ymaginē sancte trinitatis. quod ad yma-
ginem et similitudinē suam creavit de-
us hominem. De hoc dicitur in libro de spiritu et
anima. Sicut deus pater. deus filius
deus spiritus sanctus unus deus non tres
sed tres persone. ita anima intel-
lectus. anima voluntas. anima memoria
non sunt tres anime. sed una in uno cor-
poris et tres vires. Et sicut ex patre ge-
neratur filius. ex patre et filio procedit spi-
ritus sanctus. ita ex intellectu generatur vo-
luntas. sed ex intellectu et voluntate pro-
cedit memoria. Ex eo autem quod anima est
ymago dei et capax dei ut dicit beatus Au-
gustinus. quia propter quosque diligentius atten-
dat prime sue conditionis excellentiam ut
venerandam sancte trinitatis in semetip-
so ymaginē agnoscat. honoremque divine
similitudinis ad quam creatus est nobis
litate morum exercitatio virtutum ac di-
gnitate meritorum habere intendat ut quoniam
apparebit similes ei appareamus qui
nos perdidit et reformavit. **S**ci-
endum etiam quod intellectus est regula et
circuli spectio actionum moralium. **U**n-
de philosophus. Intellectum tibi dabo et instruam te in via
hac qua gratia. scilicet super te oculos meos. scilicet si
nisi gratie et deus glorie. quod fit quoniam de-
us acceptat opera hominis in presenti appro-
bando. et in futuro remunerando. **S**ed
oportet ad hoc quod simus aperti ad istum in-
tellectum ut regloziamur non solum sen-
sibilia fantasmata. sed solum iudicia in-
telligibilia. sicut per eundem philosophum dicitur. **N**on
solum fieri sicut equus et mulus quibus non
est intellectus. alioquin accideret nobis
sicut primo homini. qui cum in honore esset
non intellexit. **S**ed anima est iumen. insensibile. et simili.
factus est illis. id est quod non est secutus in-
tellectum ut sequere mandatum dei sanctus

est miser et captivus. **U**n-
de nota dicitur quod intellectus predictus prudentis
alio qui solum dictamen legis divine docet
tria. scilicet quid evitandum sit. quid exequendum
dicitur. quid expectandum. **P**rimo donum in-
tellectus docet quid evitandum. quod officium
malum. **U**nde puerus. **S**i inclinaveris
cor tuum prudentie. si quesieris eam quasi
pecuniam. et sicut thesauros effoderis in
lana. tunc intelliges timorem domini et sciam
dei invenies. id est qui vult habere hunc in-
tellectum debet se inclinare per humilitatem
et querere per desiderium. effodere per exer-
citiu. et sic instructus in moribus intel-
liget quod in timore domini viter. **S**ed malum.
Unde philosophus. **I**ntitium sapientie timor domini. in-
tellectus bonus omnibus facientibus eius.
Secundo donum intellectus docet quid ex-
equendum. quod omne opus bonum solum actum
cordis oris et operis. **D**e actu cordis dicitur
Josue. **N**e declines a lege ad dextram
vel ad sinistram ut intelligas cuncta que
agis tunc diriges viam tuam et intelliges
eas. **I**tem oris **E**ccl. **I**ntelligas et eius
sapientia profectus non sum verum. **S**i est tibi in-
tellectus unde primo tuo. si autem. ma-
nus tua sit super os tuum. ne capiaris in
verbo indisciplinato et profundario. **I**tem
operis. **U**nde beatus ambrosius. **N**ihil homo
dicit agere nisi si queritur possit reddere
rationem. **T**ercio donum intellectus docet quod
sit expectandum. scilicet bonum eternum. **D**e hoc
per sapientem dicitur. **G**ermina gratissima
expectatio prestolantis. quocumque severus
terit prudenter intelligit. non enim potest
homo tenere bonam vitam nisi sciat termi-
num quo debeat ire. debet enim considerare fi-
nem in suo tempore gratissimum. gratum est
enim solum bonum temporale. gratius bonum
spirituale. ut scias vel virtutes. gratissimum
autem bonum eternum. **U**nde dicitur **B**aruch
iiij. **D**isce ubi sit sapientia. ubi sit virtus.
ubi intellectus. ut scias simul ubi sit
longiturnitas vite et virtus. ubi sit lu-

men oculoꝝ ⁊ pax. Nec eñ sunt in bo-
no eterno. Prover. ij. Longitudo vi-
erũ in dextera eius. ⁊ in sinistra eius
diuitie ⁊ gloria. Et ps̄ d̄r. Apud te est
fons vite. ⁊ in lumine tuo videbimus
lumen. ibi eñ debet esse oculus inelle-
ctualis q̄ rectificat. quẽ nõ hēbant il-
li de q̄b̄ d̄r in deutro. Gens absq̄ consi-
lio ⁊ sine prudētia vtiñā sap. ⁊ intelli-
ac. no. pui. per memoriã. s. p̄teritoꝝ.
discretionēq̄ p̄ntiũ atq̄ futuroꝝ pui-
dentiã ⁊ sic patet de dono intellectus.

De dono sapientie Ca. XIII. ¶

Ultimo hoc

te non lateat fili q̄ septimũ ⁊
ultimũ donũ sp̄s̄ sancti est donũ sapie
q̄d̄ imediate sequit̄ donũ intellectus.
Ad hoc itaq̄ donũ sapie. s. a timore in-
cipiēdo q̄h̄ p̄ quosdã gradus puenit̄.
Cñ d̄r beatus aug. q̄ a timore vsq̄ ad
sapiam. que septima in donis est ⁊ vlti-
ma p̄ gradus tendit̄ ⁊ puenit̄. Et red̄
dit rōnes di. Sapia hęc vltima ⁊ sum-
ma est. q̄ hac habita aĩmus pacatus
⁊ trāquillus p̄fruit̄ ⁊ delectat̄. in ea ḡ
est vltima in qua est p̄summatō Simi-
lem rōem assignat ansel. di. Sp̄s̄ san-
ctus mēti inspirat ad postremũ sapiē-
tiã. quã alijs donis supaccumulat vt
q̄d̄ recte intelligit. s. in dono intellect⁹
fit sibi sapidũ atq̄ dulcissimũ in dono
sapie. soloq̄ rectitudinis amore sequa-
tur q̄d̄ intelligit eẽ sequendũ Non eñ
p̄fectũ facit cognitio vitatis. nisi etiã
sequat̄ experimētal̄. q̄ experientia est
magistra intelligentie vt d̄r hugo. Et
addit ansel. dicens. in isto edificio sic
p̄posito sp̄s̄ sanctus residet totaq̄ fa-
miliã domus interioris. i. oēs anime
sensus regit ⁊ ad suũ obsequiũ dispo-
nit. s. ascēdendo ad deũ ⁊ descendēdo
ad p̄ximũ. hęc ansel. ¶ Primo igit̄
videndum est quid sit sapientia ⁊ que

dicat̄ donũ sapientie. Unde norandũ
q̄ obmissa sapia carnis que inimica ē
deo. ⁊ sapia huius mūdi que stulticia
est apud deũ. que nec dicunt̄ sapie nisi
abusive. q̄ non sapide scie sunt. s. stul-
te ⁊ insipide. nulla itaq̄ istarũ est vo-
nũ sapie. Et est alia sapia ⁊ increata.
De qua d̄r in sapientie. vij. q̄ ipsa est
candor lucis eterne ⁊ speculũ sine ma-
cula dei maiestatis ⁊ imago bonitatis
illius qui est xp̄s̄ dei filius. quem pau-
lus appellat dei virtutē ⁊ sapiam dei.
De q̄ etiã br̄s̄ ang. d̄r Sapientia in-
creata que est dei filius nõ cessat ocul-
ta inspiratione ⁊ reuelatione ad intel-
lectualem creaturã se transferre. vt ad
se p̄uertat. Sed nec ista sapia dei est
donũ sp̄s̄ sancti sed potius largissima
oĩm donoz̄ doctrix est. Est ⁊ alia sapiē-
tia creata que ⁊ duplex est q̄ quedam
est p̄ studiũ humanum acquisita ⁊ est
vltus intellectualis. De q̄ loquit̄ p̄b̄s̄
in methaphisica sua que aliter p̄ vlti-
ci sapia cū in ea quidam sapor inueni-
atur. h̄z eñ p̄b̄s̄ admirabiles delecta-
tiōes vt d̄r x. ethicoꝝ. Licet sapor ille
non sit oleo ḡte p̄ditus p̄t̄ etiã sapia
hęc p̄ rōnis inquisitionē aliquantulum re-
ctũ iudiciũ circa aliqua d̄na habere li-
cet incōplete. sicut oñdit hugo in p̄lo-
go sup libro angelice ierarchie. vbi
fic d̄r. Philosophis datum fuit p̄p̄-
nos quib̄ p̄summatio seruabat ⁊ in-
choatio parabat. vt inuenirent verita-
tem illam. quam oportuit suscipere su-
lios vite ad obsequium summe verita-
tis. cuius labor ip̄s̄ appositus est. no-
bis aut̄ fructus seruabat. ¶ Nonissime
aut̄ theologiam quandam pro ratione
diuinoꝝ ⁊ scrutationem inuisibilium
quasi p̄summaturam sapientiam ad-
diderūt. ⁊ ibi corruere ceperunt ⁊ e-
uanuerunt. hęc hugo. Unde nec ista sa-